

"Təsdiq edirəm"

"Tədris məsələləri" üzrə

prorektoru vəzifəsini icra edən:

dos.Z.Məmmədov

"12" fevral 2026-cı il

Fənn sillabusu

(işçi tədris proqramı)

İxtisasın adı və şifri: 7001001 Pedaqogika

İxtisaslaşma: Coğrafiyanın tədrisi

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Coğrafiya və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı. Coğrafiyanın tədrisi pedaqoji və psixoloji əsasları. ("Coğrafiyanın tədrisi metodikası və metodologiyası" ixtisası üzrə magistr səviyyəsində tədris olunan fənlərin proqram toplusu ARTN Bakı Dövlət Universitetinin Rektorunun 11.07.2016-cı il tarixli R-74 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir)

Kodu : MIF-BO1.6

Tədris ili. I (2025-2026)

Semestr II

Tədris yükü : Cəmi 180 saat. Auditoriya saati 45 (30 saat mühazirə, 15 saat seminar).

Tədris forması. Əyani.

Tədris dili. Azərbaycan dili.

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Taleh Mənsimov Bilal oğlu, dosent

Məsləhət günləri və saati: I gün saat 13⁰⁰-14⁰⁰

E-mail ünvanı: bilaloglutaleh@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi 40, LDU-nun 2 saylı tədris binası

III. Tövsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas ədəbiyyat

1. Alxasov O.K. Coğrafiyanın tədrisi metodikası. Ali məktəb üçün dərslik, Bakı 2014
2. Seyfullayeva N.S. Coğrafiyanın tədris metodikası, Ali məktəb üçün dərslik, Bakı, EMK nəşriyyatı. 2011. 489 s.
3. Süleymanova A.Y. Təhsilin əsasları, Dərs vəsaiti Bakı "Təhsil" nəşriyyatı, 2014, 399 s.

Əlavə ədəbiyyat

4. "Kurikulum" Elmi-metodik jurnalı. 2018, 152 s.
5. www.Kurikulum. Az

IV. Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri, məqsədi: Metodiki tədqiqatların nəzəri, empirik və metodoloji səciyyəsinə öyrətməkdən ibarətdir. Fənnin tədrisində əsas məqsəd aparılan elmi tədqiqat işlərinin məktəb coğrafiyasına tətbiqindən ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik bərcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələr biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100 ballıq sistemlə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 ballı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir. Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir.

-20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;

- 30 bal-kollektivlərin nəticələrinə görə

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir. (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamada fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;

- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir.

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	sözlə yazılışı
91-100 bal	Əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Qənaətbəxş	E
51-60 bal	Kafi	D
51 baldan aşağı	Qeyri kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Lənkəran Dövlət Universitetinin əsasnaməsində nəzərdə tutulan universitetin daxili intizam qaydalarına əməl etməyən tələbələr haqqında müvafiq tədbirlər görülür.

X.Yükün semestrlərə görə bölgüsü: Mühazirə 30 saat, Seminar 15 saat. Cəmi:45

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		Mü h	Se m	Mü h	se m
1	2	3	4	5	6
1.	Mövzu. Təlim prosesinin elmi-nəzəri və psixoloji əsasları Plan. 1. Təlim prosesinin nəzəri (metodoloji) əsası 2. Elmi idrakın pillələrinin sxematik təsviri 3. Qavrama, anlama, möhkəmlətmə və təbiiqetmə 4. Təlimin psixoloji əsasları Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	2			
2.	Mövzu. Pedaqoji və psixoloji əsasların tədqiqat metodları və onların səciyyəsi. Plan. 1. Təbii elmi yanaşma 2. Humanitar yanaşma 3. Müşahidə metodunun səciyyəsi 4. Anlama, dialoq, refleksiya, problemin həlli metodları və s. Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	4			
3.	Mövzu. Təlimin fəlsəfi əsası və pedaqoji prinsiplərin mahiyyəti Plan. 1. Təhsil fəlsəfəsinin mahiyyəti 2. Təhsilə dair fəlsəfi baxışlar (Essensializm, peremializm və s.) 3. Pedaqoji prinsiplərin mahiyyəti 4. Azərbaycanda təhsil islahatının əsas prinsipləri (demokratikləşmə, humanistləşmə və s.) Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	4			
4.	Mövzu. Fəal idrak və inkişafetdirici təlim prinsipi. Təlim-tərbiyə sisteminin çevikliyi və qabaqlayıcı təlim prinsipi Plan. 1. Fəal idrak və inkişafetdirici təlim prinsipinin əsası kimi 2. Təlimin təhsilverici, tərbiyəedici və inkişafetdirici prinsipinin əsas istiqamətləri 3. Çeviklik və qabaqlayıcı prinsiplər Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	4			
5.	Mövzu.Təlimdə əməkdaşlıq, elmilik, sistemətiklik və ardıcılıq prinsipləri Plan. 1. Əməkdaşlıq prinsipi 2. Elmilik prinsipi 3. Sistemətiklik və ardıcılıq prinsipi Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	4			
6	Mövzu. Təlimdə şüurluluq, fəallıq, müstəqillik və fərdi yanaşma prinsipləri Plan. 1. Təlimdə şüurluluq, fəallıq, müstəqillik prinsipləri 2. Fəallığın daxili (zehni) və zahiri (əməli) cəhətləri 3. Təlimdə fərdi yanaşmanın vacibliyi Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	4			
7	Mövzu. Təlimdə əyanilik, optimal təşkil və müvafiqlik prinsipi. Plan. 1. Əyanilikdən dərslərin müxtəlif mərhələlərində istifadə olunması 2. Təlimdə optimal təşkil prinsipinin mahiyyəti	4			

	3. Müvafiqlik prinsipinin əsas qaydaları Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)				
8	Mövzu. Ali məktəb təlimində prinsiplər Plan. 1. Ali təhsil pilləsinin mahiyyəti 2. Təhsilin humanist xarakteri 3. Təhsil sistemində vahidlik və varislik Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	4			
		Cəmi: 30	30		

№	Keçirilən <u>mühazirə, seminar, məşğələ, laboratoriya və</u> sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		Mü h	So m	Mü h	so m
1	2	3	4	5	6
1.	Təlim prosesinin elmi-nəzəri və psixoloji əsasları		2		
2.	Pedaqoji və psixoloji əsasların tədqiqat metodları və onların səciyyəsi.		2		
3.	Təlimin fəlsəfi əsası və pedaqoji prinsiplərin mahiyyəti		2		
4.	Fəal idrak və inkişafetdirici təlim prinsipi. Təlim-tərbiyə sisteminin çevikliyi və qabaqlayıcı təlim prinsipi				
5.	Təlimdə əməkdaşlıq, elmilik, sistemətiklik və ardıcılıq prinsipləri		2		
6.	Təlimdə şüurluluq, fəallıq, müstəqillik və fərdi yanaşma prinsipləri		2		
7.	Təlimdə əyanilik, optimal təşkil və müvafiqlik prinsipi.		2		
8.	Ali məktəb təlimində prinsiplər		1		
		Cəmi: 15	15		

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Metodiki tədqiqatların nəzəri, empirik və metodoloji səciyyəsinin öyrənilməsi tələbələr üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları

Mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar

- təqdimat və müzakirə

- debat

-müstəqil iş -araşdırma

XIII. Fənnin təlim nəticələri:

1. Coğrafiyanın pedaqoji yönümlü hissələrini tədqiq edir.

2. Coğrafiya təlimində pedaqoji və psixoloji əsaslara əsasən yeni təlim texnologiyalarından istifadə edir.

3. Coğrafiyanın tədrisi metodikasının əsaslarında psixoloji yönümlü hissələri öyrənir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. I kollektiv sualları

1. Təlim prosesinin elmi-nəzəri əsasları
2. Qavrama, anlama, möhkəmlətmə və tətbiqetmə
3. Təlimin psixoloji əsasları
4. Təlim fəaliyyətinin dörd başlıca komponenti
5. Təlimin inkişafetdiricilik funksiyası
6. Təbii elmi yanaşma
7. Humanitar yanaşma
8. Pedaqoji psixologiyanın əsaslarının öyrənilməsinin tədqiqat metodları

9. Müşahidə metodunun seçliyyəsi
10. Anlama metodu

II kollektivium sualları

1. Dialoq metodu
2. Refleksiya metodu
3. Problemin həlli metodu
4. Sorğu metodu
5. Riyazi metod
6. Təlim fəlsəfəsinin mahiyyəti
7. Təhsilə dair fəlsəfi baxışlar
8. Essensializm və perensializm fəlsəfəsi
9. Ekstensializm və progressivizm fəlsəfəsi
10. Pedaqoji prinsiplərin mahiyyəti

XVI. İmtahan sualları

1. Təlim prosesinin elmi-nəzəri əsasları
2. Qavrama, anlama, möhkəmlətmə və təbiiqətmə
3. Təlimin psixoloji əsasları
4. Təlim fəaliyyətinin dörd başlıca komponenti
5. Təlimin inkişafediricilik funksiyası
6. Təbii elmi yanaşma
7. Humanitar yanaşma
8. Pedaqoji psixologiyanın əsaslarının öyrənilməsinin tədqiqat metodları
9. Müşahidə metodunun seçliyyəsi
10. Anlama metodu
11. Dialoq metodu
12. Refleksiya metodu
13. Problemin həlli metodu
14. Sorğu metodu
15. Riyazi metod
16. Təlim fəlsəfəsinin mahiyyəti
17. Təhsilə dair fəlsəfi baxışlar
18. Essensializm və perensializm fəlsəfəsi
19. Ekstensializm və progressivizm fəlsəfəsi
20. Pedaqoji prinsiplərin mahiyyəti
21. Azərbaycanda təhsil islahatının əsas prinsipləri
22. Demokratikləşmə və humanistləşdirmə
23. Differensiallaşdırma və fərdiləşdirmə
24. İnteqrasiya və humanitarlaşdırma
25. Təlimin təhsilverici, tərbiyəedici və inkişafedirici prinsipinin əsas istiqamətləri
26. Şagirdlərdə elmi dünyagörüş və ideya inamı formalaşdırmaq (vətənpərvərlik, humanizm, xeyirxahlıq, düzlük, doğruluq və s.)
27. Müəllim və şagird münasibətləri
28. Təlim-tərbiyə sisteminin çevikliyi və qabaqlayıcı təlim prinsipi
29. Əməkdaşlıq, kollektivçilik və dialoji təlim prinsipi
30. Kollektivçilik prinsipi
31. Dialoji təlim prinsipinin mahiyyəti
32. Bilik və bacarıqların möhkəmləndirilməsi prinsipi
33. Təlimin həyatla əlaqələndirilməsi prinsipi
34. Təlimdə elmilik prinsipi
35. Təlimdə sistematiklik və ardıcılıq prinsipi
36. Təlimdə şüurluluq və fəallıq prinsipi
37. Təlimdə müstəqillik və fərdi yanaşma prinsipi
38. Təlimdə əyanilik prinsipi

39. Əyanilikdən dərsin müxtəlif mərhələlərində istifadə olunması
40. Təlimdə optimal təşkil prinsipinin mahiyyəti
41. Müvafiqlik prinsipinin əsas qaydaları (asandan çətinə, ümumidən xüsusiyyə və s.)
42. Ali məktəb təlimində prinsiplər
43. Təhsil sistemində vahidlik və varislik

"Coğrafiyanın tədrisi pedaqoji və psixoloji əsasları" fənni 7001001 "Coğrafiyanın tədrisi " ixtisası təhsil proqramı təhsil planı və fənn proqramına əsasən hazırlanmışdır.
Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası " kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.
(12 fevral 2026-cı il, protokol № 07)

Fənn müəllimi:

dos. T.B.Mənsimov

Kafedra müdiri:

dos.S.Q.Əzizov